

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 242. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 18-го жовтня 1938. No. 242. Jersey City, N. J., Tuesday, October 18, 1938. VOL. XLVI

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода“: ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: ВЕрген 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

БРАЗИЛІЯ ПОКЛАДАЄТЬСЯ НА АМЕРИКУ

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО (Бразилія). — Зриваючи дипломатичні зносини з німецьким урядом, бразилійський президент Варгас заявив, що його уряд дуже вдоволенний з острого президента Рузвелта, що Злучені Держави не будуть толерувати ніякого вмішування європейських самовладців в американські справи.

Варгас заповідає гостру кампанію проти всяких чужинських організацій та спротив свого уряду до всяких „ізмів“.

Бразилійська преса підчеркує заклик президента Рузвелта до зброєння Злучених Держав. Вона каже, що й Бразилія й інші краї Америки повинні теж збільшити свої зброєння.

НІМЕЧЧИНА ПОШИРЮЄ ПРОПАГАНДУ В МЕКСИКУ.

МЕКСИКО. — Німецький уряд почав у мексиканській пресі широко закреслену кампанію за поширення торгівлі між Мексикою і Німеччиною. В торговельних оголошеннях видне місце займають портрети Гітлера, Герінга й Гебеляса.

АМЕРИКА УДОСКОНАЛЮЄ СВОЄ ЗБРОЄННЯ.

ФОРТ БРЕГ (Норт Каролайна). — Протиповітряний корпус американської армії перевів тут пробу з охороною населення проти нападів з повітря з боку військових летунів. Оборона складалася з сітки антирейдових стейцій, що заздалегідь повідомляють цивільне населення про наближення ворожих летунів.

Команда корпусу каже, що цей плян оборони показав повну справність. Лише невелике число „ворожих“ літаків уникнуло відкриття.

Команда теж заявила велике вдоволення з цільності протилетунських гармат. Гармати поціляли об'єкти 15,000 стій над землею.

АРЕШТУЮТЬ 4 НІМЦІВ В ОКРУЗІ ПАНАМСЬКОГО КАНАЛУ.

КРИСТОБАЛЬ (Округа Панамського Каналу). — Американські військові власті заарештували 4 німців за фотографування прибережних форти у Форт Рендолф.

Між арештованими є одна жінка. Вона працювала в німецькій консуляції.

ДАЛЬШІ ЗАХОДИ УРЯДУ ДЛЯ ПОЛАГОДЖЕННЯ РОЗБИТТЯ ЮНІЙ.

КОЛОМБОС (Огайо). — Підчас своєї промови з нагоди ювілею юній залізничних кондукторів Френсис Перкінс, секретарка країн в кабінеті президента Рузвелта, виступила з проектом полагодження розбиття в рядах американського робітничого юнійного руху дорогою встановлення комісії з 13 осіб для переговорів між Комітетом Промислової Організації й Американською Федерацією Праці.

СТРАЙК МОРЯКІВ ЗРИВАЄ КОМУНІКАЦІЮ В ПОРТІ.

НЬО ЙОРК. — Колю 2,000 робітників, що працюють на портових цовнах у цьому місті, вийшли на страйк й потягнули за собою робітників на міських баржах. Через те ввесь перевіз товару водою в цьому порті дезорганізований; не возять навіть худоби до різних і сміття.

КОМІТЕТ ОКУНЖУЄ ПРОЕКТ ЗМІНИ КОНСТИТУЦІЇ.

ОЛБАНІ (Нью Йорк). — Стейтовий відділ Комітету Промислової Організації видав заклики до виборців у стейті Нью Йорк відкинути в листоподових виборах 5 пропонування змін ньюйорської стейтової конституції, а саме відкинути передовсім поправки: ч. 1, 2, 3, 4 та 7. На прийняття заслугоють лише поправки: ч. 5 (про мешкальну справу); ч. 6 (про права робітників); ч. 8 про суспільний добробут) та ч. 9 (про злуку транспорту).

СВЯТО ГЕРОІВ.

НЬО ЙОРК. — Минулої неділі ввечері відбулося заходами окружної управи ОДВУ в Нью Йорку в Стайвесент Гай Скул традиційне свято героїв. На програму свята склалися сольо-співи: п. Ординського, відомого української баритона, і панни О. Каршини; декламували: О. Труш, Е. Площанська і Г. Сушко; збірні рецитації виголосили: пані Різник, О. Небор, О. Задорецька, Е. Білик, О. Труш, М. Лесків, М. Спужарський. Вступне слово виголосив В. Різник і в ньому підніс посвяту українських героїв; Д. Галичін виголосив промову, в якій сказав, що історичний шлях для кожної нації пробивають героїчні постаті. Полк. Р. Сушко в своїм рефераті підкреслив вагу теперішньої хвилини та закликав до ідеологічної солідарності. Український хор з Нью Йорку під проводом Т. Онуфрія відспівав гарно кілька пісень. На піяні акомпанював п. Олексин. Людей було коло тисячі.

ПОЖАР ГАЗОЛІНИ В ЛИНДЕНІ, НЬО ДЖЕРЗІ.

ЯК ПОЛЯКИ ПОВОДЯТЬСЯ В ТЕШІНІ.

Чеські газети нарікають, що поляки, як тільки захопили тешинський Шлеск, зараз позакривали всі чеські школи, а навіть накидаються на чехів, коли вони говорять рідною мовою. Польська влада заявила, що в тій окрестності признає тільки польську мову. Поляки захопили у тешинському Шлеску попри 80 тисяч своїх земляків ще 150 тисяч людей інших народностей.

ЩО КОРИСНІШЕ: СВИНОПАС ЧИ БАТАЛІОН ТЕНОРІВ?

У Варшаві відбувається розправа проти гомінічного польського співака, Яна Кепури, що його поставили перед судом адвокати, яких він недавно зневажив такими словами: „Якби я не був співаком, то пас би свині, або був би адвокатом у якійсь Козачій Долині“. Адвокат, що підтримував акт обвинувачення проти Кепури, закінчив свою промову заявою, що один свинопас декількох корисніший від баталіону тенорів (Кепура — тенор).

НЕ ВІЛЬНО ТОРГУВАТИСЯ!

Звичай торгуватися у крамницях і на базарах дуже закорінений передовсім у східних народів. Зокрема він був до недавня дуже міцно закорінений у Туреччині. Турки, купуючи чи то золотий годинник чи звязку моркви, торгувалися щонайменше пів години. Нещодавно появився розпорядок президента Кемалі Ататюрка, яким заборонено торгуватися, бо відтепер ціни будуть тверді, і купцеві від них не можна буде відступити. Державна влада контролюватиме кожну частину ціни, щоб вони не були завищені.

НОВА КОРИСТЬ З СОНЯШНИКІВ.

Досі використовували соняшник так, що переробляли зерна на олій та на макухи. Все інше звичайно викидали або вживали його до палення. Так є у нас, так було до недавня і в Німеччині. Однак тепер німці почали ажикати тих „неужиточних“ частин соняшника до виробу паперу, головню пакувального.

ФАБРИКИ... НОСІВ.

Один англійський купець з Дельгі, в Індії, постанавив використати дикий звичай індійських чоловіків, що мають право ушкодити піс своїм невірним жінкам. Дотепний купець почав спроваджувати з Англії штучні носі з паперової маси. Тепер уже кілька лондонських фабрик доставляють до Індії штучні носі.

РОБІТНИЧІ ГАРАЗДИ.

У Рівному на Волині публічні роботи веде якийсь Лясковський з Познаня. Вже від довшого часу робітники не можуть діждатися заплати, бо п. Лясковський постійно змінює день і годину виплати важко запорядкованих грошей, або десь щецає з міста. Останніми часами, коли справа пішла у суд, пан. Лясковський почав спроваджувати собі робітників з дальших сіл. З того приводу між робітниками повстало велике невдоволення.

ЗАКОХАНІ ТЯГНУЛИ ЖЕРЕБ, З КИМ ПОВІНЧАТИСЯ.

В лондонській церкві св. Івана відбулося недавно оргінальне вінчання. Перед вітанням стали дві пари: брати близнюки женилися з сестрами близнючками. Ріжниця віку між братами була три хвилини, між сестрами півтори хвилини.

Обі пари працювали в одній і тій самій фабриці та зовсім себе не знали. Одного разу сестри познайомилися у своїх знайомих з одним із братів близнюків і від першого, як то кажуть, погляду, залюбився в ньому. Коли молодець про те довідався, заявив, що несподіваний конфлікт між обома сестрами можна буде легко поладнати, бо він має брата зовсім подібного й той брат напевне подобається сестрам таксамо, як і він.

Коли обі сестри познайомилися з обома братами близнюками, виринула нова перешкода: вони не знали, котра з них у котрому з них любить-ся...

Цю заплутану справу поладнали вони в той спосіб, що тягнули жереб і таким чином дібравши пари, стали перед вітанням.

„ВІРНІ“ ІНФОРМАЦІЇ ЦІКВІВ.

Під теперішню пору нема ні одного часопису, що не цюкував би або не доносив би на українців. Усі вони повні протипольських статей і заміток, опертих на „фактах“ і інформаційних зачерпнених з „достовірних джерел“. У 99 відсотках ті факти й достовірні джерела представляють таку дійсну вартість, як ось така частина Іцкової замітки з 216 числа цього україножерного часопису: „Масові українські маніфестації відбуваються без перешкод (!) з чийогогонебудь боку. Зізд у честь українського музика (!) Маріяна (!) Шашкевича на Білій Горі...“

ЦЮКУЮТЬ.

В польській вуличній пресі під проводом знаного україножерного краківського Курерка почалася нова нагілка на українців. Нема числа, в якій не було якогось нового наклепу, нової погрози проти нас. Останньою попросту виглядає так, якби деякі іцківські редактори через українців з ума зійшли, бо такі плетуться небиліці. Ось розписалися вони, що українці дістали від Гітлера 21 мільонів злотих на пропаганду української справи у Польщі. Така вислана з пальця вістка стала притокою до нових цюкувань і погроз, бо велика частина польського громадянства в те повірила.

А тимчасом це все є звичайною провокацією. Польська вулична преса цю вістку взяла від одного англійського часопису, а подає її на відповідальність того часопису. Але жадна з тих польських газет не подає, що англійська газета дістала цю неімовірну інформацію від свого варшавського кореспондента.

Вся ця казка про „21 мільонів“ є лише на те змонтована, щоби при допомозі політично невиробленої частини польського громадянства, яке легко може повірити в такі нісенітниці, розпочати нову нагілку на наше організоване життя.

В КОЖНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

У ЛЬВОВІ ЛЛЕТЬСЯ УКРАЇНСЬКА КРОВ

Польська поліція стріляє в демонстрантів.

РИГА (Латвія). — Американський кореспондент „Шікаго Трібюн“, Доналд Дей, котрий у своїм часі інформував Америку про польську „пацифікацію“, тепер доносить з Риги, що поляки виконали на українців 13 жовтня ц. р. у Львові кривавий напад, у якому кількадесять українців згинув, а кількост було ранених. Він дослівно говорить:

„Польща нині прийняла надзвичайні міри, щоб охоронити край від вибуху громадянської війни. Ціла Галичина підпала під нагілі суди. Військову владу запроваджено у Львові, зараз після заворушень, у яких вбито 18 осіб. Кількасот було ранених. Багато українських провідників зникли. Їх родичи побуюються, що їх арештовано. Влада конфіскує українські часописи за те, що вони хотіли друкувати звіти про ті заворушення. Часопис „Діло“ знов піддав конфіскації за те, що хотів надрукувати список жертв, які згинув від куль польської поліції в часі демонстрації. „Діло“ говорило, що жертв є коло 50.“

Заворухення тревали два дні.

„Львівські заворухення тревали два дні. Подібні заворухення відбулись також у Станиславові і в інших містах. Українці під Польщею крайньої обурені з домагань польського уряду, щоб віддати Закарпатську Україну Мадярщині. Русини, які живуть у східному вуглі Чехословаччини, вважаються братами українців.“

„В понеділок українці післи до Варшави делегацію, яку прийняв прем'єр Феліціан Славой-Складковський. Делегація просила уряд залишити свої наміри. Вона також жадала, щоб 3,222,000 українців у Польщі дістали культурні автономні привілеї.“

Напад поліції.

„У вівторок, коли українці почули, що русини заявили свою приналежність до Чехословаччини взамені за політичну незалежність, вони влаштували в греко-католицькій катедрі у Львові надзвичайну Службу Божу з подякою.“

„По Службі Божій гурт людей, на чолі з священиками, співаючи українські пісні і викрикуючи „Хай живе вільна Україна“ і „Геть з поляками і мадярами“, помаширував у напрямку центра міста. Нагло на демонстрантів напала з укриття тяжко узброєна польська поліція і стрілами розігнала їх. Кілька годин пізніше поляки штурмували катедру. Вулична боротьба вчора розпочалася наново. Порядок привернено минулої ночі.“

ПРОМОВА Д-РА МИШУГИ ЧЕРЕЗ РАДІО У ВІДНІ.

ВІДЕНЬ. — Минулої п'ятниці д-р Л. Мишуга, редактор „Свободи“, виголосив через радіо у Відні промову, в якій ясував рішення українців в Америці підтримувати всіма силами змагання закарпатських українців створити свій власний уряд. З Відня д-р Мишуга виїздить негайно літаком до Лондону.

ДОЛЯ ЗАКАРПАТТЯ ДАЛІ НЕ ВИРІШЕНА.

БУДАПЕШТ. — Мадярський уряд звернувся до Німеччини, Італії, Франції, Англії і Польщі, щоб названі держави вирішили спір з Чехословаччиною. На це відповіли: Німеччина, Італія і Польща. Гітлер запропонував скликання міжнародної конференції в Берліні, а Мусоліні в Римі. Є теж чутки, що Гітлер і Мусоліні порозумілися в тій справі і рішили розв'язати її самі.

УСТУПЛЕННЯ ПАРКАНОГО.

ПРАГА. — Радіодепеші доносили, що міністер Закарпаття, Парканій, уступив, тому, що празький уряд згодився поробити мадярам далекойдучі уступки. Враз з ним уступив також міністер справ-ведливости.

ГОВОРЯТЬ, ЩО МІЖ ГІТЛЕРОМ І МУСОЛІНІЄМ НЕМА РОЗЛАМУ.

БЕРЛІН. — В авторитетних кругах у Берліні говорять, що між Гітлером і Мусолінієм нема розламу на точці середньої Європи, а головню Закарпаття, і що оба кінці оці Берлін-Рим працюють у цілковитій одностійності.

АНГЛІЯ ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО НОВОЇ КРИЗИ.

ЛОНДОН. — Англійський уряд приготував далекойдучі пересунення в своїм кабінеті. Димісію обстане в першій міні міністер координації краєвої оборони, Івсип, а то тому, що тепер виявилось, що цілий Лондон мав у часі недавньої політичної кризи всього сто протилетунських гармат, з того ледви 35 були модерного типу. Англія тепер захоплена гарячковим зброєнням і хоче в найкоротшому часі свої недовгогання направити. Всі загално думають, що в наступних місяцях приїде до загальної примусової військової служби в Англії.

"СВОБОДА" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.,
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ІТАЛІЯ ВИХОДИТЬ НА ЧИСТУ ВОДУ

З різних заяв італійських відповідальних політиків можна було віднайти вносити, що в теперішній політичній грі в Європі Італія думає зовсім рішучо не йти в хвості Німеччини, але заграли власну гру. Ще тоді, як Гітлер щойно заговорив рішуче про судетських німців, Мусоліні заговорив про справу ширше, бо згадав про мадярів і поляків, котрим, мовляв, теж належить призначити засади самовизначення. Від того часу Мусоліні виступав кілька разів з Гітлером і кілька разів оба диктатори говорили собі до очей і позаочно запевнення до смертної приязни, але, не зважаючи на те, хронічно виходили наверх чутки, що, мовляв, Мусоліні в різних справах не йде з Гітлером.

Останніми часами різниця між диктаторами зарисувалася найвиразніше на тлі мадярських претензій до Чехословаччини. Гітлер поставив був собі за ціль забрати від Чехословаччини всі німецькі краї, а решту Чехословаччини підчинили під свою контролю. Якби мала бути війна між Німеччиною й Чехословаччиною, то Німеччині було б вигідно, коли би поза плечима чехів піднялося якесь повстання проти чехів, без огляду на те, яке воно було: повстання словаків, мадярів, чи українців. Коли Гітлерові вдалось добути сповнення своїх бажань без війни, коли він дістав у границі Німеччини всі німецькі краї Чехословаччини, а решту Чехословаччини під свій вплив, то йому зайво тепер підбехтувати словаків, мадярів і українців проти чехів.

Італійські інтереси могли йти по лінії інтересів Німеччини в цій частині світу, а могли й не йти. Могли йти до певної точки, а поза нею могли розходитися. Вони мабуть рішучо розійшлися, коли Німеччина закінчила своє опанування Австрії й Чехословаччини. З тим ментом Німеччина стала такою великою потугою, що вона вже й не потребує оглядатися на бажання й інтереси Італії в середній Європі. За якийсь час Німеччина може стати така сильна, що вона не буде потребувати звертати увагу на італійські інтереси навіть у південній Європі, де є осередок інтересів Італії. Розуміючи це, Італія старається запобігти дальшому зростові німецької потуги. Через те вона підтримувала сильно Мадярщину в її претензіях до всіх бувших „країв мадярської корони“. Ця підтримка до якогось часу йшла тайно. Та це можна робити лише до якогось часу. Тайна підтримка Італією Мадярщини мусіла скінчитися й Італія тепер уже зовсім явно-славно заявила, що вона далі попирає мадярські претензії та що вона домагається як найскоршого вирішення цієї справи в користь Мадярщини.

В цей спосіб з піднесеного колись Мусолініем клича самовизначення для всіх народів вийшло саме противенство цього клича, бо його зломання для засади так званих історичних прав.

З таким фактичним станом річей мусить числитися українська політика. Звісно, як усяка політика, вона може змінитися. Щоправда, в даний мент виглядів на зміну нема, але всетаки зміна не є виключена.

ОЧІ ЗАЛЮБЛЕНОГО (Оповідання).

— Навпаки! Як ви так скоро робите, то... гм... Якби я мав гроші, то я замовив би мій образ.
— Щоби повісити в своїй хаті, чи щоби дарувати якій дівчині?
— Ні одно, ні друге. Я дав би арендареві, щоби мій образ повісив на стіні в шинку. Це на те, щоби він не забув, кому завдячує велику пайку свого маєтку. Щоби він добре затамив собі та щоби його діти й внуки знали, що то у нього я пропив мій маєток!
— Не було би вам прикро, коли би, як припадок ввійде в коршум, ваш образ пригадав вам, що ви колись мали маєток, та він переплив у кишеню арендара?
— Про те, що було, то вже нема що думати, і я не думаю. Та мій образ може пригадувати би арендареві, що то мені він завдячує добру пайку свого багатства. Пригадуючи собі це, він може колись почастувати мене полинівкою, не жадаючи заплати...
— То ви так любите полинівку? — спитав маляр.
Жебрак завернув очі до неба, цмокнув і відповів:
— Як не дуже розпущена водою.
— Ну, ну! Якось то буде. Прийдіть завтра. Так, як нині, в годині восьмій.
Жебрак відійшов.
— Нині п'ятниця, — маляр думав. — Портрет жебрака буде завтра настільки готовий, що можна буде взятися до очей. Після завтра неділя. Піду до церкви... Тільки... гм. Як то зробити, щоби побожний народ не збунтувався, гадаючи, що рисування в церкві то профанація святині? Як зробити, щоби дяк не підстеріг, що то я його рисує? Хіба піду до пароху. Збрешу, що мені потрібний модель для святого образу і попрошу, щоби дозволив мені сховатися за іконостасом і приглядатися до моделю крижів шкалубину. А що буде, як не згодиться? Щоби жебрак, сидючи перед ним, мав погідне чоло, маляр приготував для нього несподіванку. Купив пів ліктя ковбаси і півлітрову фляшку полинівкової оковитки. Поставив це на столі і накрив своїм капелюхом. На столі лежав також рисунковий зшиток з олівцем. Так то на другий день рано маляр дождав приходу мочиморди.

ДУМКИ ПРО БУДУЧЧИНУ

„Треба відійти від подробиць щоденності, щоби побачити великість“ — писав Юрій Липа у книжці „Призначення України“ (Львів, 1938). Саме так. Треба забути, що Україна тепер розшматована на чверть; треба не дивитися на жахливу вісекцію, що її доконують на тілі нації божевільні хірурги; треба також забути про дзвеніть партійницьких міжусобиць, дівачьких галабурд, чи кхекання емеритованих і патентованих вождів. Але треба вийти в самоту й, відкинувши налетні порохи щоденної малечі, викликати візі майбутньої величі.

Коли говоримо про призначення України, то не годиться думати про це, що тепер фізично уявляє собою українська нація, але треба роздумати, яке завдання, яке історичне місія спочила на плечах України.

Двацять століття, це епоха, що в ній гине й замирає остаточно давній світ мишодраківських ідейок, концепційок; століття, що в ньому обличчя земського глибоку буде наново перерізане.

Стверджуємо, що західно-європейські потуги зовсім дурово виснажені, фізично шарклатуваті, никнуть на очах. Деж бо поділася колишня сила й могутність Англії? Деж бо колишня значіння й, так мовляв, рішальність у світовому житті? Чи Чеймберлін, ідучи поклопано переговорювати з Гітлером, справді мав одне бажання: рятувати мир? Чи може їхав він перш усього тільки на це, щоби рятувати на деякий бодай час залишки колишнього престижу Великобританії?

Друга світова потуга, Франція, є тепер теж тільки тінню колишньої імперії. Це наскрізь пережита країна. Країна дегенератів і ошуктів. (Вистарчить пригадати аферу Стависького й скандальний процес Де ля Рока). Пригадаймо собі ще й те, що Америка теж не дала світові якоїсь універсальної ідеї. Можна говорити ще про Німеччину й Італію як вогнища відродження Європи. Але тут вистарчить пригадати слова італійського віцеміністра освіти, Бодрера, котрий у своїй книжці пише: „Людство складається із сорок двох мільонів італійців, що живуть у рідному краю, та десятих мільонів, італійців, що мешкають поза краєм. Решта не має ніякої вартості“.

Німеччина й Італія задивлені в себе, як гімназистка, що вперше закохавшись, стоїть перед дзеркалом і подивляється свою красу. От і на такому тлі виступає нова проблема. Чимраз частіше чути в світі голоси про Україну, чимраз більше зачинають нею інтересуватися люди старого, замираючого світу.

Україна з кольосальним і невичерпним вантажем історичних традицій виростає чимраз видніше й виразніше, як майбутній маятник, що в часі бурі має просвітити дорогу заблуканим кораблям.

Польща — передмуря Європи, заборолу перед навалюю азіатських орд — можна прочитати в підручниках історії.

Але, на жаль, не зазначено як слід ніде, скільки то гарячої крові пролилося в той час, коли Польщі й не снилися набіги дивовижних орд, ген, на Сході, в Україні. І чия ж інша нація має в своїй історії зазначене подібне місце до української Каяли? Не Польща, не хто інший, а Україна, українська кров і українська кість стояла й стоїть на сторожі Європи.

Коли проходити сторінку за сторінкою історію цієї героїчної нації, то виростатиме перед очима чудова, відхнена візі призначення України. Україна, тільки Україна мусить стати відродженням Європи. Вона сотнями й сотнями тисяч кісток тихих і незанихатих героїв день по дні обороняє в сучасності світ від заливов новітніх монголів; своїм тілом і кровю сверею день по дні мурує гребені азіатської варварії, байстрюкам франкфуртського жиди Маркса й гнилої, роздертій Москви.

Мало не що днини доходять, очевидно кріпко приглушені вістки про нові революційні рухи в Україні. Недавно тов. Біліхер заїздив в Україну „очисувати“ її від петлюрівсько-націоналістичної зарази.

І треба зрозуміти правдивий сенс слів, що деталі й щоденно співають по київській радіостанції:
„Єслі завтра вайна, Єслі завтра паход, Будь севодня к паходу гатов“.

Цеж бо не офіційний гимн правлячої Азії; це визвольна пісня революційної України. „Я чую, як ти ростеш, Я чую, як ти втаєш, Як люди твої ідуть“ співає Бажан.

Бож українські маси, обіднані расовим інстинктом, нераз без офіційальних провідників ішли до іспиту історії, нераз ішли й підуть у відповідну хвилину.

Велич історії кожної нації в її тягості впродовж віків. По світовій війні, користаючи з всевітнього заколоту й загальної дезорієнтації, на арену вискочили різні нації з своїми оперетковими державками. Своїм життям нагадують вони радше м'яку й дірчасту губку, що, нассавшись води, гонена вітрами, бється раз в одну, раз у другу сторону.

Вартість таких творів виходить на яву хочаб на примірі Чехословаччини, що довгенько лаялувала на хвилях життя, алеж кінець кінців мусіла розлетітися, прожерта сіллю й розкладом.

Державність із ласки (а з такої ласки пишасте на карті не тільки Чехословаччина), це ще гірше ніж поневолення.

Почин до запотребування грошей дала в старині вперше торговля країв, положених над морем, із чого в дальших наслідках розвинулася грошева господарка.

Розширили та устійнили грошеву господарку в західній Європі данини, що їх вірні римському престолові складали на покриття коштів хрестоносних воєн. Хрестоносні війни причинились теж до поширення торгівлі: винили продукти Європи зо Сходом, а також немале до розвитку ремесла та мистецтва й до збагачення стану, що тим займався Хрестоносні війни припадають саме в часах, коли імміграція з Азії до Європи стала зростати на силах, а через те торговля української держави з далеким Сходом стала упадати. В XIII столітті перебирає торгівлю майже виключно західна Європа.

Феодальні пани, які брали участь у хрестоносних війнах, потребували готівки на далеку дорогу. Не вистарчають уже їм доходи в натураліях, які вони складали робучий нарід і вони мусять запозичитися в купців і ремісників. Так то затягують зобов'язання супроти своїх підданих, а через те твориться шпору то ширший виліт у відносинах підданих до панів. Міста зискують через те щораз то більшу свободу, а вкінці повну незалежність. Із незалежністю весь вислід праці міщанства стає його власністю. Завдяки добротути та свободі міста стають осідком науки й культури. Міста парализують не лише шкідливий вплив феодальних панів, а стають теж джерелом багатства даних країв і підносять культуру взагалі.

Зовсім інакше було в Польщі. Польська шляхта не брала участі у хрестоносних війнах. Все запотребування своїх домі польська шляхта покривала продуктами підданих. Люксові вимоги домашньої об-

вот так захоплювався, якби їхав до неба, маляреві вже став непотрібний. Маляр вернувся до міста і намалював образ. Репродукція образу пішла до повісті. Повість з таким образом була для читачів доказом все-сильності любови. В ту все-сильність не всі читачі повісті вірили. Та зате всі задивлені в образ вірили, що таким виразом лица і таким поглядом проявляється щира духово-любобна страсть. Ті, що, прийшовши на виставу образів, вистояли перед образом Липки, казали:
— Так дивитися годен тільки щиро залюблений на кохану дівчину!
Один знавець малярства купив образ за грубі гроші. Маляр не сказав йому, що тими і такими очима модель дивився на полинівку... (Кінець).

На виставі.
Старша, короткозора пані приходить на виставу футуристів. Дуже обурена на такі нісенітніці.
— Або це — каже, показуючи перед себе, — має бути портрет, це погань!
— Алеж, пані, — перебиває провідник — дуже перепрошую, але то не є портрет, тільки дзеркало, де пані дивляться...

ПОКЛИК ДО УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖІ МІСТА НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.
Отсим запрошуємо всю українську молодіж прибути на **ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ** У. Н. СОЮЗУ, котрі відбудуться: **В НЕДІЛЮ, 30. ЖОВТНЯ 1938 (SUNDAY, OCTOBER 30, 1938) В ЦЕРКОВІ ГАЛІ, 123 PARK ST.** Початок у год. 2. пополудні. На цій збори повинна явити-ся вся українська молодь. Родичів проситься подбати, щоб їх діти були на цих зборах, на котрі й їх запрошуємо. 242,50 **Комітет.**

станови й одягу витворюють-ся щойно як Польща завоювала українські землі. Спроваджують ті товари тепер із закордону. Торговля обмежується до вивозу дерева, збіжжя та худоби. Всеж суспільна господарка в Польщі оставала в первісних формах природного господарки. Польські королі стараються піднести торгівлю до промислу і надають деяким містам магдебурське право. А всеж міста не змогли визволитися зпід гнету магнатів.

Шляхту навіть по містах не обов'язувала міська юрисдикція. Міщанам не вільно було поза містом набувати землю, вони не мали заступництва в соїмі та ніколи не дійшли до того, щоб могли виступати в Польщі як політичний чинник.

Одною з головних причин, задля якої король Казимир за всяку ціну намагався зайняти Галицьке Князівство, було те, що надлявся звернути торгівлю зо Сходом із українських міст до польських міст.

Тому безпосередньо після прилучення Галичини до Польщі спроваджує Казимир польських і німецьких колоністів до українських міст і надає їм 1358 року магдебурське право на те, щоб тим легше стягнути до галицьких міст чужинців і так витворити собі союзників для відвернення здобутого краю та щоби звернути багатства, які пішли з торгівлі в українські міста, до Польщі. Отже віддає міжнародно торговлю в руських землях як монополію краківським купцям.

Однак його надії не здійснилися. Із завоюванням, а пізніше з прилученням усього Галицького Князівства торговля зо Сходом упадає, а наскільки ще відержалася, головним її осередком стає Ярослав. Взаємні зо Сходом удержують жиди та вірмени, тай лише тоді, коли приходилося викупляти бранців із турецької чи татарської неволі. Вивіз збіжжя, худоби й дерева з Польщі підноситься після прилучення українських земель удесятеро. Торговля тими продуктами всеж таки йшла, як і передтим, на Захід. До того приходять ще нові витвори збуту, а саме виварена сіль і поташ. Щоб витворити поташ, змарнувала шляхта велетенські багатства, які застала в лісах на українських землях. Із тих величезних доходів шляхти не мали міста ніякої користі. Гроші з продажу сирих продуктів закопує шляхта в землю або в пивниці, або марнотратить на багату домашню обстанову й одяги та напикти, які привозить із заграниччя. Ще більше їде грошей на наєм озброєних ватаг для шляхетських дворів. Ватаги ті шляхта вербувала за границями, переважно в Угорщині.

Винятковими постановами супроти українського міщанства зруйнувала Польща його матеріально та витиснула з міст, а тимсамим умила і промисл і торговлю, яку застала Польща в українських містах. Польські магнати заводять у своїх маєтках безправно мита та найрізніші торгові оплати, хоч це під карою було заборонене. Так напр. на території Турки до Яворова, з Другобича до Ярослава треба було оплатитись 147 шляхетським митницям. Ті вські безправні оплати більше спиноували торговлю, ніж напасти німецьких раббрієрів. У Німеччині проти них боролися як проти безправства, а в Польщі напасті магнатів ставали правом (див. В. Лозинські: „Правом і левам“, том I, стор. 174).

Про дороги в Польщі ніхто не дбав, а як були дороги, то без мостів; колиж винятково був мост, то карколомий. Польська шляхта наїздила на міста та грабувала безкарно страшніше ніж татари, бо, обізнана з місцевими відносинами, знала вибрати найвідповіднішу хвилину до нападу. Наємні шляхотські ватаги дають собі духа в здобутих містах не гірше татарської дічі. Крім шляхти грабує міста свавільне наємне військо (жолдацтво) вільних хоругв коронного війська, а міри доповнюють ще військові стації.

Навіть міста з привілеями магдебурського права були, наскільки їх не охоронили твердині, безборонні перед тими нальствами. Потреби шляхти, які вона покривала у своїх містах, були незначні. Шляхта давала мало заробляти; колиж знову міщанство піднеслось матеріально в якімсь місті, тоді зараз його огорабувала. Селянство в Польщі не могло мати ніяких потреб, яке полягало у вільній міст, бо все, що мало, було власністю пана, а найпримі-

тивніші потреби покривало домашніми виробами. З кінцем XV. століття ухвалюють до польських міст ще один розкладовий чинник, який полягає в тому, щоб збільшити свої доходи, спровадити жидів до міст і винаймає їм усі побори. Жиди під покровом своїх опікунських визискують міщанство докраю, так, що у 18. столітті зруйноване міщанство опинилося вже на передмісті.

Вкінці не менше важкою перешкодою торгівлі в Польщі було те, що в усім краю не було найменшого забезпечення життя та майна, як це вже з'ясовано вище.

Після злуки українських земель із Польщею опинилися в такому тяжкому положенні й українські міста і тимсамим осталося вже на них тавро польських міст.

Якимиз жасами зруйновано українське міщанство чи як сполучено українські міста?

Зверхні чинники державної управи в Польщі не перебирають у засобах і польських міст просто по варварськи.

Передовсім спростають до українських міст німецьких і польських колоністів і в їх руки віддають управу міст. Українське міщанство виключили з міських рад, як і взагалі виключили його від користування громадянськими правами, а до того наложили на нього виняткові податки й данини. Міські ради заборонили українським міщанам належати до ремісничих корпорацій і вести варстат, заборонили їм теж торгувати у місті та купувати доми, а мешкати могли вони лише у призначеній для них ділянці. Не дозволяли навіть українським міщанам посилати дітей до міських шкіл.

Міські ради забороняли українцям також торгувати на ярмарках. Це діялось у Львові та в інших містах. Українські приватні школи переслідували.

Наслідком зруйнування, а вкінці випертя з міст українського міщанства упала торгівля, промисл, мистецтво, освіта й обнизилися ступінь загальної культури, яку до Польщі принесли українські міста.

На місце того, що знищили, нічого не створили, тому міста в Польщі осталися щодо розвитку сотки літ позаду міст західної Європи. Той застій, що тривав сотки літ у розвитку наших міст, є причиною, чому промисл і досі не розвивався на українських землях. Це також пояснює нам, чому українські міста, які за володіння князів під оглядом торгівлі та промислу і краси стояли як не вище, то певно нарівні з містами західної Європи, по прилученні до Польщі стають брудними жидівськими норами. Для доповнення вище сказаного подамо короткий огляд культурного розвитку України з часів перед злукою Польщі.

У народу, який згодом увійшов у склад Польщі, себто в Україну, культура в X, XI, XII. столітті дорівнює культурі найкультурніших тоді народів Європи. За володіння Ярослава 1018 р. були втє в Україні природні школи. В 1097 році відвідує природні школи у Галицькому князівстві чернець Василь, а польський хроніст Стрийковський подає, що українці на 209 літ скоріше вживали письма ніж поляки. Із економічним піднесенням українських земель розвинулися

люксові (вибагливі) виробы до того ступня, що з тодішніх узорів може користати ще сучасний промисл. Про культурний розвиток України свідчить також і те, що тодішні українські князі посвоячені були з володіючими домами царгородськими, французькими, німецькими, угорськими, ба навіть Польща завдячує політичну еволюцію лише посвояченню з українським князем Ярославом, який допоміг Казимірові Відновителю відбудувати Польщу. Столиця України, місто Київ, під оглядом багатства, торгівлі, промислу та краси займала перше місце між усіма слов'янськими містами. Польський історик Лелевель (1786—1861) пише про Київ із XII ст. так: „Котрєж слов'янське місто могло тоді з Києвом рівнятися? Прегарне місто здавна мало 400 церковних веж; величину його багатства прославлявано по світі, письменники Заходу пошторяли, що Польща настільки

була відома, що через неї переходив шлях до Києва". Український письменник XI. століття, Іларіон про Київську Державу говорить так: „Бо не в убогій та невідомій країні володіли (українські князі), а в українській, що відома та слухана по всіх усядах". У тих часах поляки були ще дикуни. Наслідком грабіжних нападів монголів, поляків, угрів, литовців спиноється дальший культурний розвиток, а після злуки українських земель із Польщею майже замирає під нечуванним гнетом життя в Україні.

†) „Постановив король (Болеслав) мешкати в Києві... зажив роскошей, які йому населення торговельного з греками міста, його достатки, доброту забезпеченого достатками та пишнотою народу, а надісе змісли принидали для полонення серця краса гарних українко подавала. Полюючи довгим диванням заліза здичилій сармат, наче другий Ганібаль із Капуї, київські принади, заохтував, зіссувався та знікчєнні". (Нарушевич, т. II, стор. 265).

КАМПАНІЯ ЗА НАШ ВИСТУП НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

Недавнє критичне положення в Європі відбилося на підготуваннях до Світової Вистави в Нью Йорку, що має відбутися в 1939 р. Дехто думав, що на випадок війни вистави змаліє в обемі та в заінтересуванні загалу. Цю непевність можна було всюди відчувати, а деякі наші громади затримали в себе жертви, зібрані на українські виставові цілі.

Тепер європейські, а з цими і світові справи укладаються мирно і нема сумніву, що вистава буде найвеличавішою з усіх дотеперішніх світових вистав. Появилися новинки, що навіть європейські володарі вибираються на ньюйоркську виставу, а вже віддавна заповіджені різні міжнародні зїзди в Нью Йорку на час вистави кажуть викидати великого здвигу на виставі.

Це загальне зацікавлення Світовою Виставою мусить тепер спонукати наше громадянство до скріплення діяльності для успішного виведення української програми на виставі. Особливо треба нам звернути пильну увагу на відповідні приміщення Українського Відділу на виставі, бо це буде постійний свідок української культури. Коли не маємо свого власного павільону, то треба винайти в чужих відповідне місце для улагодження Українського Відділу. На тому місці просимо український загал постійно мати увазі Український Відділ.

Підготовка до так званого „Українського Дня" на виставі в неділю, 18-го червня 1939 р., є дуже важним предметом журби. Досі зорганізований уже великий Український Народний Хор і він розпочав свої проби під начальною управою нашого найславнішого під пору диригента, проф. д-ра Олександра Коциця. Танкова справа є в стадії такої самої підготовки і незабаром теж розпочнуться проби й наука. Крім цього наші артисти укладають картини, в яких виступити у поході квіт українського громадянства в неділю, 18-го червня 1939 р.

Коли це поновно згадуємо, то робимо це в тій цілі, щоб пригадати всьому україн-

була відома, що через неї переходив шлях до Києва".

Український письменник XI. століття, Іларіон про Київську Державу говорить так: „Бо не в убогій та невідомій країні володіли (українські князі), а в українській, що відома та слухана по всіх усядах". У тих часах поляки були ще дикуни. Наслідком грабіжних нападів монголів, поляків, угрів, литовців спиноється дальший культурний розвиток, а після злуки українських земель із Польщею майже замирає під нечуванним гнетом життя в Україні.

†) „Постановив король (Болеслав) мешкати в Києві... зажив роскошей, які йому населення торговельного з греками міста, його достатки, доброту забезпеченого достатками та пишнотою народу, а надісе змісли принидали для полонення серця краса гарних українко подавала. Полюючи довгим диванням заліза здичилій сармат, наче другий Ганібаль із Капуї, київські принади, заохтував, зіссувався та знікчєнні". (Нарушевич, т. II, стор. 265).

була відома, що через неї переходив шлях до Києва".

КАМПАНІЯ ЗА НАШ ВИСТУП НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

Недавнє критичне положення в Європі відбилося на підготуваннях до Світової Вистави в Нью Йорку, що має відбутися в 1939 р. Дехто думав, що на випадок війни вистави змаліє в обемі та в заінтересуванні загалу. Цю непевність можна було всюди відчувати, а деякі наші громади затримали в себе жертви, зібрані на українські виставові цілі.

Тепер європейські, а з цими і світові справи укладаються мирно і нема сумніву, що вистава буде найвеличавішою з усіх дотеперішніх світових вистав. Появилися новинки, що навіть європейські володарі вибираються на ньюйоркську виставу, а вже віддавна заповіджені різні міжнародні зїзди в Нью Йорку на час вистави кажуть викидати великого здвигу на виставі.

Це загальне зацікавлення Світовою Виставою мусить тепер спонукати наше громадянство до скріплення діяльності для успішного виведення української програми на виставі. Особливо треба нам звернути пильну увагу на відповідні приміщення Українського Відділу на виставі, бо це буде постійний свідок української культури. Коли не маємо свого власного павільону, то треба винайти в чужих відповідне місце для улагодження Українського Відділу. На тому місці просимо український загал постійно мати увазі Український Відділ.

Підготовка до так званого „Українського Дня" на виставі в неділю, 18-го червня 1939 р., є дуже важним предметом журби. Досі зорганізований уже великий Український Народний Хор і він розпочав свої проби під начальною управою нашого найславнішого під пору диригента, проф. д-ра Олександра Коциця. Танкова справа є в стадії такої самої підготовки і незабаром теж розпочнуться проби й наука. Крім цього наші артисти укладають картини, в яких виступити у поході квіт українського громадянства в неділю, 18-го червня 1939 р.

Коли це поновно згадуємо, то робимо це в тій цілі, щоб пригадати всьому україн-

• 3 ДНЯ •

НА ХВИЛИНКУ ЗУПИНІМСЯ.

Тепер, коли по міхненським мировим договорі маємо щонайменше шість місяців спокою, можна на хвилинку простувати кості і в приємнім відпруженні трошки пофільсофувати.

Нема що говорити, але світ дивний. Розженеться чоловік не раз за одним, а йому цілком що інше в руки попаде. „Невже я цього хотів?" — дивується тоді чоловік, тримаючи в руках цю „нагороду", за якою він може впродовж довгих років побивався.

СВІТОВІ СТРУІ.

На світі змагаються з собою різні протилежні течії. А серед них змагаються дві головні, що мають великий вплив на життя народів. Ці дві струї це: націоналізм і інтернаціоналізм.

Націоналізм це почуття, яке каже плекати відрубні цінності даного народу та на них будувати дальше життя, промощувати дальший шлях до поступу. Націоналізм каже плекати рідну мову, народні звичаї, строї, мистецтво, народні приповідки, народню філософію, народню традицію; каже любити членів свого народу та плекати серед них солідарність; каже любити свої території, красу свого краю та зберігати його цільність і його економічні багатства.

А інтернаціоналізм говорить саме шось протилежне. Він не зносить відрубностей, якими рижиться один нарід від другого. Ці відрубності він хотів би за всяку ціну затерти і можливо якнайбільше уподібнити їх до себе. Інтернаціоналізм ненавидить усякий патріотизм і привязання до рідного краю. На думку інтернаціоналізму, всі краї однаково гарні. Яка ріжниця жити в Франції, Італії, Еспанії, Німеччині, чи в іншій краї? Головне, щоби було добре. Тому інтернаціоналісти стараються позбавити національні цінності їх питомих прихмет та надати громадяни в Америці, бо це праця для Американської України і для самої великої Америки, вільної землі Вашингтона.

Хай ніхто не відмовляється від праці і жертви. Хай не буде скупих, млавих, ні втомлених, а хай зєднає нас усіх висока ціль, для якої американські українці рішили взяти участь у Світовій Виставі.

Нью Йорк, 15. жовтня 1938.

Виконний уряд УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО ВИСТАВОВОГО ТОВАРИСТВА:

Дмитро Галичч, голова; Кирило Піддубчиний, заст. голови; Анна Воробець, заступниця голови; Микола Мурашук, скарбник; д-р Семен Демидчук, секретар; Володимир Різник, заст. секретаря; Степан Шумейко, заст. секретаря.

Адреса: UKRAINIAN AMERICAN EXPOSITION ASS'N, P.O. Box 1014, Church St. Annex, NEW YORK, N. Y.

Чеки і поштові перекази виписувати на ім'я: NICHOLAS MURASZKO, Treas.,

лось, була в її обіймах, а Англія дивилася на це потурливо.

НЕ ТАК СКЛАЛОСЬ, ЯК БАЖАЛОСЬ.

Та замість того, щоб цілком розточити і знищити націоналістичні почування серед народів, інтернаціоналізм струя довела до того, що розбудила серед народів крайній націоналізм. Італія зараз по війні обтряслася з інтернаціонального чаду і до влади прийшов фашизм. Десять літ пізніше те саме сталося в Німеччині і до влади прийшов Гітлер. Подібний процес відбувся в інших краях. Остєою і джерелом цих інтернаціональних струй дали залишилися Франція і деякі інші держави. Англія далі дивилася на це потурливо і навіть робила вражіння, що вона сама просякла духом інтернаціоналізму.

СИЛА В НАЦІОНАЛІЗМІ. Придавлені народи перші прочувалися з того інтернаціонального дурману, тому, що вони відчували інстинктивно, що в націоналізмі одинокий їх рятунок; що націоналізм дає силу даному народові. В шуканні цієї сили може деякі з них „переселити". Та всетаки вони ту силу знайшли. А міхненські переговори аж надто всіх переконали, яку зміну може доклати націоналістична ідея в даному народові: недавні переможці з запертим віддихом очікували ласкавого слова з уст недавню переможеного...

ОСТАТОЧНИЙ ВИСЛІД.

А тепер ми бачимо, що з інтернаціонального дурману очунюють також ті народи, які на заході Європи були гніздами інтернаціоналізму, це є Франція, а також Англія. Останні побачили свою неміч і зрозуміли, що їм конче треба національної сили. А щоб ту силу дістати, вони мусять перебудувати свою суспільність на таких духових основах, на яких збудували фашистські краї свою владу. У висліді нині в усіх краях зазначаються крайньо націоналістичні течії, які мають виразні бажання запровадити устрій, подібний до того, що в Мінхені диктував умови замирення.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПЛЕРИФІД, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372, відбудуться в п'ятницю, 21. жовтня, в годині 7.30 ввечір. Просимо всіх членів явитися на час. — В. Ярема, предс.; В. Реновель, кас.; Д. Семєнюк, секр.

ШКАГО, ІЛЛ. Звичайні місячні збори, Бр. св. О. Ніколая, від. 106, відбудуться в неділю, 23. жовтня, в годині 12. вполудне, зараз по Св. Божій, в галі церквий. Оклей і Райс ул. Просіться всі членів явитися на ті збори, бо маємо багато справ до пологодження. Просимо довгочлєнів членів, щоби по можності сплзучували свої старі довги, бо в протинний разі убуду суспендовані. Просимо родичів, щоби випустили своїх дітей в члені У. Н. Союзу, а не до чужих і нам ворожих інсюрєнєс. Усі українці пам'ятаймо на клич „свій до свого", а не до чужого. — Н. Гуль, предс.; В. Единак, кас.; Г. Дацьків, секр.

БЕРМОНД, КОНН. Місячні збори

Бр. св. Арх. Михайла, від. 350, відбудуться в п'ятницю, 21. жовтня, в годині 7. ввечір, в церквий галі 135 Greenview Ave. Просіться всі членів, місцевих і позамісцевих, прийти на означений час, бо є важні справи до пологодження. Довгочлєнів членів напам'ятається виринати свої довги, бо в протинний разі поступити згідно до статуту. Просіться родичів випустити своїх дітей до У. Н. Союзу. — Василь Карий, предс.; Василь Блашук, кас.; Ілько Михайлишин, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Звичайні місячні збори Тов. Любова, від. 370, відбудуться в суботу, 22. жовтня, в годині 7. ввечір, в церквий галі 127 Парк ул. Обов'язком кожного члена прийти на означений час, бо маємо важні справи до пологодження. Поважний членів уряд скликає збори не для себе, але для ширшого загалу членів, щоби членів рішали справи, які є на денним порядку. Навіщо уряд, як ви неінтересуетесь, що цей уряд робить? Нам треба членів на зборах. Кампанія за організування нових членів продовжена до кінця бжичного року. Тому, хто має рідних або знайомих, привідіть їх до собою на збори, а ми їх радо приймемо, за що ви одержите нагороду. Довгочлєнів просимо виринати свої довги, бо в протинний разі будуть суспендовані. — П. Воляник, предс.; І. Лшан, кас.; П. Децємбер, секр.

ІСТОРИЧНІ РОМАНИ

З УКРАЇНСЬКОЇ БУВАЛЬЩИНИ.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ: ПОБРАТИМИ. Це перша частина повісті САГАЙДАЧНИЙ, котру автор намітив написати в трьох томах. Українські критики й історики намовили цього відомого автора історичних повістей написати повість з життя славного українського гетьмана, що походив з тої самої української малоземельної шляхти Самбірщини, з котрої походив і автор. Через війну авторові пощастило написати лише першу частину наміреної трилогії під наг. ПОБРАТИМИ. Ця частина преїкава тим, як автор уявив собі кар'єру Сагайдачного до приходу на Запорозьку Січ. Сторін 231 \$.85

ЕВГЕН ГРЕБІНКА: ЧАЙКОВСЬКИЙ. Хоча ця повість була написана ще в 1843. році, вона ще й нині улюбленою книжкою багатьох українських читачів, бо в ній автор, добрий знавець української старовини, малює преїкаво життя козацької України в середині 16. століття, Січ, запорозькі зимовики, степовий побут, охорону границь Гетьманщини, тощо. На тлі козацького життя цікавих людей з сильними пристрастями, котрих безкрайна вірність у любові й ненависті загнає в предивні пригоди й лачні ситуації. Це видання має передмову й гарну вінету на обгорті й ілюстрації, виконані арт. Петром Холодним. Сторін 143. \$.90

ІВАН ФІЛИПЧАК: ЗА СЯН. Історичне оповідання з кінця 10. і початку 11. віку, на тлі землі й народу лемківського. Сторін 147. \$.40

КЛИМ ПОЛШУК: ГУЛЯЙПІЛЬСЬКИЙ „БАТЬКО". Це історичний роман новочасного українського письменника з останньої революції в Україні. Героєм повісті є ніхто інший, як відомий отаман „Батько" Махно. Автор малює, як це родиться, ділає й гине ця чхква історична поява в українським н-рді, отаманія, яку автор влучно називає свавільною силою. Роман у двох частях (з портретом автора). Сторін 327. В оправі \$.95

В. ДЕЖЕЛІЧ. СОФІЮ ВИБРАВ. З хорватської мови переклад Михайло Фірак. Повість малює життя в славним місті Солуні, другій столиці Східного Римського Царства в 9. столітті, коли звідти виїшли св. Кирило й Методій на нахернення слов'ян на християнство. Сторін 231. В оправі \$ 1.00

ДАНИЛО МОРДОВЕЦЬ: ГЕТЬМАН МАЗЕПА. Ця повість з трагічної епохи великої боротьби гетьман Мазепа проти лютого царя Петра Першого написав відомий український романіст першєво по московськи. На українську мову переклав Володимир Супрунівський. Сторін 464. В оправі \$ 1.00

“SVOBODA”

81-83 GRAND ST. (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

НАЙНОВІШІ СТІННІ КАЛЕНДАРІ НА 1939 РІК

Наталка Полтавка. Гетьман Іван Мазепа. Ці Календарі повинні знаходитися в кожній українській хаті. Величина календарів 15x20 в прекрасних фарбах з великим календарієм 34x15. Всі свята зазначені червоно, кожний день подає імя святого, пости зазначені рибною і на кожній карті є історичні спомини. — Всі скеларі повинні на цей рік для своїх покупців роздавати повищі календарі. — Ці календарі можна набути в кожній українській кингтарі в Америці. Хто не годен дістати від свого агєнта, або кингара, повищих калєндарів, хай пише впрст до нас на понижчу адресу. — В нас є великий склад річного роду калєндарів і святочних карток. Агєнти, скеларі й інші хай пишуть по безплатний каталог до: 212-UKRAINIAN BAZAAR, 2248 Grayling Av., Detroit, Mich.

НЕМА ЗАСТУПНИКА

Ніщо, тільки час може вдосконалити й закріпити посмертну обслугу; на роки обслуги нема заступника. Що ми були діляними в нашім званні ще від 1900 року, це є річ першорядної ваги. Організація з меншим досвідом не може мати під собою такого певного ґрунту.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON FUNERAL DIRECTORS 77 Morris St., Jersey City 34 E. 25 St., Bayonne Phone: Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШІЙ ЦІННИК КНИЖОК.

*) Зубрицький: „Кронка міста Львова" (сторінка 227) каже: „Ще в 1596 році почали львівські українці з міською радою процес у народних корольських судах проти гнету. Король відкладав процес із року на рік без присуду і це проволікання тривало сто кільканаять літ, заки злизи присуд, із найбільшою натугою українського народу, який мусів що року для підтримки справ делегатів своїх до корольського двора з великим коштом висилати. Тогож року (1599) ставився за ними князь Константинос Острозький у короля та безуспішно. На другий рік виправили двох старшин до Варшави з достаточними фондами, та я ті небагром написали, що замало грошей, бо сам коронний інститор жадає сто дукатів. Писали їм наперед 660 злотих, потім позичили 1,510 злотих та і це все було даремне і депутати вернулись з нічим".

**) „Коли українці на ярмарку 1575 року свій край прилюдно хотіли продавати, бурмістри приказали їм крами порозкидати, а купця Дмитра Красовського арештувати і покарати грошовою карою". (Зубрицький, стор. 198).

*** Ученики латинської школи напали в 1694 році у Львові на українську школу, побили бідних учеників, книжки їм забрали та подерли (Зубрицький, стор. 448).

ГОЗІРІ

ПОЗІРІ

КОНВЕНЦІЯ

СОЮЗУ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИХ ДЕМОКРАТИЧНИХ КЛУБІВ СТЕЙТУ НЬЮ ЙОРК

В СУБОТУ, 22, ЖОВТНЯ (ОCTOBER 22, 1938)

В АВДИТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО КЛУБУ В КОГОВС, Н. Й. (СОНОВС, Н. У.)

Початок у 10. годині рано.

До участі запрошуються не лиш делегати, але і українське громадянство, на вечірню сесію, де проголоситься отворення кампанії на кандидатів Демократичної Партії.

Екзекутива Союзу Українсько-Американських Демократичних Клубів стейту Нью Йорк.

ШКІЛЬНИЙ РІК ПОЧИНАЄТЬСЯ!! ПРИГОТОВІТЬ СВОЇ ДІТИ ДО ШКОЛИ! КУПІТЬ ІМ ПОТРІБНІ КНИЖКИ!

Не досить післяти дитину до школи. Треба їй ще дати книжки, без котрих вона не може навчитися читати, а потім книжки, щоб заохотили її читати.

Ось Вам вибір таких книжок для дітей:

ПЕРША КНИЖЕЧКА (Буквар) найновіше видання. Львів, 1939	45 ц.
ДРУГА КНИЖЕЧКА (читанки для 2. класу) М. Матвійчука	50 ц.
ТРЕТЯ КНИЖЕЧКА (читанка для 3. класу) М. Матвійчука	60 ц.
ЧЕТВЕРТА КНИЖЕЧКА (читанка для 4. класу) М. Матвійчука	75 ц.
ШКІЛЬНИЙ СПІВАНІК у двох частинах. Зладив Ф. Колесса	75 ц.
СПІВАЙМО, збірничок пісень на два голоси для шкільної молоді. На весняне свято пісні. Зладив Ф. Колесса	20 ц.
ЗБІРНИК НАРОДНИХ ПІСЕНЬ. В укладі на три голоси для ужитку шкільних хорів. Зладив Ф. Колесса	60 ц.
СПІВАНІК для дітей дошкільного та шкільного віку. Зладив Михайло Гайворонський	30 ц.
МАЛИЙ БАНДУРИСТ, збірка пісень для дітей. Підбрав і впорядкував Михайло Таранько	20 ц.
ДИТЯЧІ ЗАБАВИ, зібрав і впорядкував Михайло Таранько. Містить гарні забави і пісні для дітей з музикою до пісень	35 ц.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ для дітей, в 4-ох частинах:

1. Київське Князівство
2. Галицько-Волинська Держава
3. Козащина
4. Україна в неволі.

Друковано гарним читким друком з багатьома ілюстраціями М. Фаруха. Кожна частина 20 ц. Всі 4 частини 75 центів

МАЛА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, І. Крипакевича	15 ц.
МАЛИЙ КАТЕХИЗМ християнсько-католицької релігії. Уложив о. Іван Рудович	35 ц.
БІБЛІЙНІ ОБРАЗКИ. Перші початки науки релігії. о. С. Біленький. Ілюстровані	35 ц.
ХРИСТІАНСЬКО-КАТОЛИЦЬКА НАУКА ВІРИ в біблійних оповіданнях для дітей. о. С. Біленький	50 ц.

ДЛЯ УЧИТЕЛІВ:

МЕТОДИКА правописних і словесних вправ з додатками: диктати, зразки говірок і спис висловів. Практичний підручник для вчителів і кандидатів учительського знання. Зладив д-р Кость Кисілевський	65 ц.
МЕТОДИЧНИЙ ПІДРУЧНИК до навчання перших початків українського письма. Зладив М. Матвійчук	75 ц.

Замовлення слати:

"SVOBODA"

P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

НОВІ ТЕАТРАЛЬНІ КНИЖКИ З КРАЮ!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЬОГОДНІ!

Берім біду за роги, велика збірка веселих сцен, пісень-куплетів, розмов та одноособових і збірних самоговорів, на веселий вечір	45 ц.
Вигадливий бурсак, комедійка для молоді в 2-ох діях, з часів Хмельниччини (2 жінчини, 4 мужчин, дівчата, хлопці)	25 ц.
Ой три шляхи широкі, драма з сучасного життя в 4-ох діях, 8 муж., 5. жен.	30 ц.

"SVOBODA"

P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

Марійка Підгірянка.

М.МАТВІЙЧУК: ПЕРША КНИЖЕЧКА, УКРАЇНСЬКИЙ ПОВІСТКОВИЙ БУКВАР

Малюнки О. Куриласа, звори письма С. Татуха, тексти опрацьовані при співучасті Г. Матвійчукової. Видання поправлене. Львів 1938. Накладом М. Матвійчука.

Передомною „Перша книжечка“, Український повістковий буквар Матвійчука, призначений для дітей нашої еміграції в Новім Світі. Ім'я автора загальнозв'язне в педагогічній світі Галичини й Америки та серед українського громадянства. Не чуже воно і на Закарпатті, бо на основі Першої книжечки Матвійчука уложив учитель Закарпаття А. Маркуш буквар для Закарпатської України. Буквар цей призначений для дітей за однієї з найліпших у цілій Чехословаччині. Не менше призначення здобув собі Матвійчук буквар у Галичині, де він за короткий час розійшовся в накладі пів мільйона примірників. Хто раз учив з його книжки, не може вживати іншої. І не диво, бо букварі Матвійчука — то не випадкові тексти, щоб із них вивчити що або ту букву, чи там слово, тільки низка глибоко обдуманих, послідовних текстів, опертих на правилах методик і досвідів найновішої педагогіки, побудованих на знанні душі української дитини та надиханих любов'ю до неї.

Перша книжечка Матвійчука має всі прикмети його попередніх букварів, тільки ще в збільшеній кількості, бо набути досвідом і найновішими дослідями педагогіки. Відповідно до вимог сучасної методики, усі тексти та оповідання Першої книжечки обертаються в круті зацікавлені дитини, в світі їй любім і близьким, себто в її домі родинним та місці дитячих забав, серед своїх і товаришів та межі любими звірятами. Так само дбайливо та вміло дбав автор образки до текстів, знаючи, яку велику вагу кладе сучасна педагогіка на вживання образ-

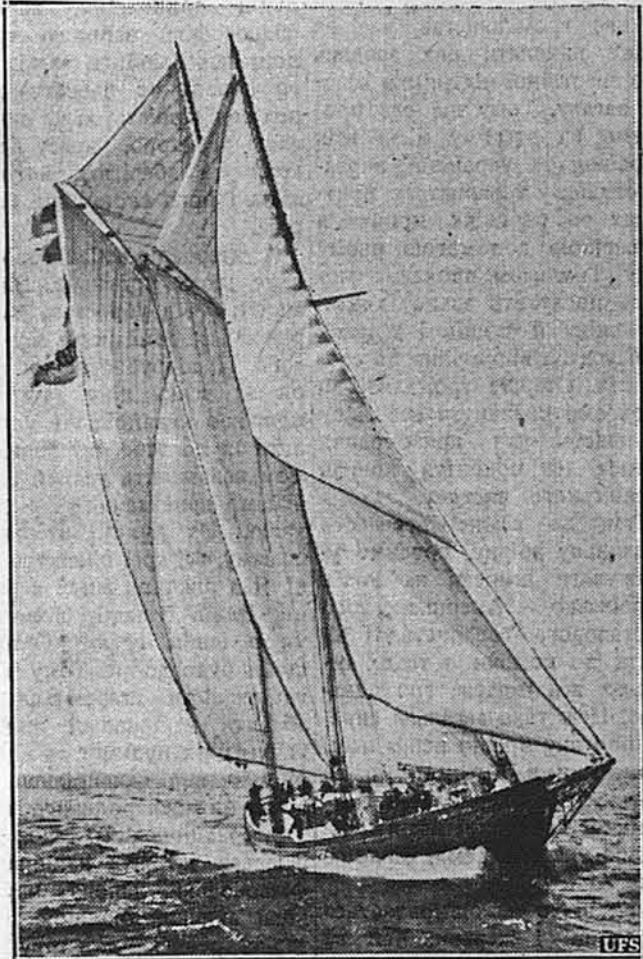
ків, та що на їх основі спирається початкове навчання: розмови, оповідання та читання образків. Вже перший образок (стор. 3) захоплює учителя своїм змістом і всесторонніми можливостями його використання. Тому не від речі буде обговорити цей образок основніше, тим більше, що наступний має ті самі прикмети. Образок представляє в глибині невеличкий дімок. На переді паркан. За парканом три хлопчики, що вийшли мабуть ловити метеликів, бо в одного хлопця сітка до ловлення. Любі дитячі головки притулилися до себе. Два хлопчики вказують пальчиками в напрямі куців за дімком, третій пишно стежить за рухом їх рук. Напруження цікавості на його личку вказує, що зразу не може доглянути, тому й рухові хлопчиків мусить товаришити вигук „О“, що й підписано під образком. Велика більшість дітей мусить прийти до самостійного висновку, що цей, а не інший голосок написаний під образком, та що цей вигук мусили хлопчики повторити кілька разів, щоб нарешті їх товариш побачив втікаючого в напрямку

куців зайчика. Велика цінність образка заключається саме в тому, що викликає зацікавлення в дітей, пособляє веденню розмови з ними і заставляє їх до спостережень і міркувань. На цим образку можна прекрасно оперти централізований спосіб навчання та вести цикл наступних лекцій: 1) розмови вчителя з дітьми. 2) Діти укладають оповіданнячко. 3) Читання образка. 4) Рисування, моделювання та витинання. 5) Числення. 6) Співанка про зайчика. 7) Забава в зайчика. 8) Писання слова „О“ і лучення його з відповідними образками, чи рисунками в ребусики, самостійне укладання дітьми ребусиків і відчитування їх. напр. О! зайчик. Знак „О“ пишемо, а коло нього зайчика рисуємо. В дальній ході при вивченні слова „І“ зміст ребусиків розширюється. Діти вже можуть уложити ребус: О! зайчик І! — песик, причім зайчик і песика рисуємо, а між ними пишемо знак „І“, на самім знов початку даємо букву „о“. По пізнанні букв „А—У“ можемо зложити ще більше цікаві ребусики на тему: зайчик у лісі, а котик у хаті. Причм назви звірят, чи лісу заступаємо рисунками, а між рисунками даємо відповідні букви „О, А, І, чи У“. Діти укладають ребусики на картках до рисування, обмінюються ними між собою, обговорюють, оцінюють, поправляють, а міжним вивчені букви стають уже їх власністю без напруження і труду, а що

більше: ясне стає їх місце в реченні. Перше зложене слово (перше лучення) починає автор від складу з голосівкою на початку: „Ай — Ой“, вступаючи так на перший шабел лучення в найясніший для дітей спосіб. Дальші тексти букваря заховують потрібну міру в ступунванні труднощів при писанні і читанні, а рівночасно є вони цікаві та збагачуючі ум дитини. Та чи не найціннішою прикметою „Першої книжечки“ є змагання викликати сердечні почування для старого краю, для України, та розбудити національну свідомість української дитини. Вже в графічній частині ціла низка текстів змріє до того: Данило пише листа до Коломиї, стор. 42—43, Наталка дістає від діда народний стрій, стор. 47, Зима, стор. 48. Зима — це чудовий, настроєвий образок. Зимовий вечір, за вікном мороз, а може й курява, метелики. А в кімнаті тихо, тепло, вогонь у печі, світло на столі. Матуся, згорнувши діти біля себе, розповідає їм про Україну, про козаків. Вище ілюстрація до цього оповідання: На переді стоїть найстарший синок, одягнений у козацький стрій. Цей образок, що неначе оживляє цикл зимових вечорів з оповідань про нашу минушину, напевно використає кожний учитель.

Далі наступають ще такі тексти, зв'язані з почуттями національності: Замість цукорків гроші на „Рідну Школу“, стор. 57, Кость купив книжку в українській книгарні, стор. 59, Обхід Йордану, стор. 63, Великодні забави, стор. 72.

Читанкова частина опрацьована не менш дбайливо і послідовно. Її можна поділити на такі цикли: 1) Рідна хата й родина, 2) Дитячі казки й забави, 3) Любі діти й звірята, 4) Школа, 5) Україна. Кожний із цих циклів опрацьований дуже добре. Вірші в Першій книжечці справжні поезії, а не роблено дитяча, як це стрічаємо по деяких дитячих виданнях. Прозові читанки писані легко, яскраво, образково та надаються як основа до дитячих розмов. А вже чи не найкращий цикл казок і забав. Малий робітник, стор. 83, чудова забавка в коні, стор. 84, і незрівняний під кожним оглядом ілюстрований віршик, стор. 87, оце перлини в тому циклі. Прекрасним кінцевим циклом „Україна“ кінчиться Перша книжечка. Ось оповідання і вірші з нього: Українська фарма, стор. 98, Мала українка, стор. 99, Малий українець, стор. 100, Рідна мова, стор. 100, Співанка, стор. 101, Україна, стор. 101 і Тарас Шевченко, стор. 103. Оця частина неначе золота кладка, закинута через океан, лучить родинний дім дитини із країною її батьків. Наша еміграція повинна бути авторіві справді вдача, що так щиро, так сердечно промовляє до їхніх діточок. „Перша книжечка“ повинна загостити до кожної української хати, де є малі школярчики, і повинна бути застосована не лиш до науки в школі, але також для приватного навчання.

ПОПУЛЯРНИЙ СПОРТ.

В Америці стають щораз популярнішим спортом перегони на вітрильних човнах. Звісно, з огляду на кошти, спорт доступний лише для заможних. На світліни рибальський „скупер“, котрим керує капітан Бен Пайн, здобуває першу нагороду підчас перегонів рибальських човнів коло Наганту, в стейті Масачусетс. Перегналися на дорозі 18 миль.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

Дикуни брутально пов'язали в'язнів і зігнали їх до купи. Після того почали поштовхувати ними вперед, у напрямку їх оселі. Обличчя Боба було засмучене. Не тільки пригночувало його те, що вони всі, wraz з Марією, попали в руки тих дикунів, але й те, що Тарзан, той сам Тарзан, до якого він мав таку повагу, в найкритичнішій хвилині опустив їх.

„Я не розумію того. Чого він нас опустив?“ — говорив він півголосом. На це злосливо відповів Джеф: „Ах, деж ваш герой, до якого ви мали необмежене довіря. Гарний герой, нема що казати. При першій небезпеці він скрутився мов тхір і дав ногам знати“. „Він оборонив мене перший раз і притім наразив своє життя на небезпеку“, завважала Марія.

„А тепер, коли його було більше потрібно, ніж передтим, він утік“, знов додав злосливо Джеф. Марія поринула в свої думки. Справді, перед ними був холодний факт, що Тарзан опустив їх у нещасті. Як це пояснити? Її серце також було придалене тим фактом. Та вона не знала, що хоч Тарзан ніби втік, то всесили він був недалеко них і слідував за ними.

Тарзан знав, що йому закидуватимуть боягузство. Та він не звертав на це уваги. Бо він знав дуже добре, що покинув своїх приятелів не через брак відваги, тільки тому, щоб з волі принести їм поміч. Нераз треба мати велику відвагу, щоб наразити на закид боягузства. Оглядаючи здалека в'язнів, Тарзан тепер сам дивувався, чи можливо їх урятувати.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФІЛІАДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори бр. св. Юрія, від. 239, відбуваються в суботу, 22 жовтня ц. р. — Управ.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. Місячні збори бр. св. О. Ніколая, від. 5, відбуваються в суботу, 22 жовтня, в годині 7:30 вечір, в галі Укр. Дем. Клубу, 30-10 32 вулиця. Проситися всіх членів і членів жити на цих зборах, бо є важкі справи до рішення. Буде квартальний звіт напро. комісії. Напоминається тих, котрі залягають з процентом від пошук, щоб старалися їх вирішити. Також напоминається членів платити свої вкладки. Проситися тих, хто має приятелів, знайомих або знайомих, котрі ще не є членами У. Н. Союзу, привести їх на збори, нехай вступлять в членів, а ви отримаєте нагороду. Не прийняти на збори членів чи урядник підлягає карі після статуту. — М. Гаган, предс.; А. Климашин, кас.; П. Барич, секр.

ПЕРША УКРАЇНСЬКА ЄВАНГЕЛЬСЬКА ЦЕРКВА СОШЕСТВІЯ СВ. ДУХА на 7-мй вулиці, на розі 3-тій Евері в Нью Йорку

подає до відомості громадським міста Нью Йорку та околиць, що

МІСІЙНІ БОГОСЛУЖЕННЯ котрі були в них зачалися в неділю, 9-го жовтня, будуть продовжуватися аж до 23-го жовтня 1938.

Богослуження в неділю в годині 10-тих рано і в 7-мй вечором, а в будні дні в годині 7:30 вечором.

Головну участь в проповідях візьме проповідник з Скрентона, Па., С. Матвій.

Просьте усіх, без ріжнїх народностей та віросповідань, прийти на послухати слова Божого, хор, та церковну оркестру.

ЩОСЬ НАДЗВИЧАЙНЕ — ДО ЧИТАННЯ!

Український Альманах, 509 сторік, 131 предметів. Була ціна \$2.50, тепер 25 центів. Послайте 10 центів на пересилку. Пишіть і замішіть собі до свого нотесу нову адресу:

S U R M A.

325 E. 14th St., New York, N. Y.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР.
ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.

Tel. GRAMERCY 5-2410.

Урядові години: рано від 10 до 12. Ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Без ріжнїц, як далеко позз Ньюарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга шира і чесна. — Office: 383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave. NEWARK, N. J. Phone: Essex 3-5347

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel.: Orchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y. Tel. Ludlow 4-2568.

ІВАН БУНЬКО

Новий Український Удирейкер заряджує погребам по ціні так низькій, як \$150. Обслуга найкраща.

JOHN BUNCO

Licensed Undertaker & Embalmer 437 E. 5th St., NEW YORK CITY. Dignified Funerals at low as \$150. Telephone: Orchard 4-5043